Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

# BIULETYN KOWIEŃSKI

## WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 12 sierpnia 1932 r. 711.

## Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.



III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.



VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.



Kronika.



---oo:§:oo---

## I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

### K r o n i k a .

U d z i a ł  L i t w y  w  k o n f e r e n c j i  t e l e g r a f i c z n e j ."Echo"/217/:Litwa otrzymała zaproszenie na międzynarodową konferencję telegraficzną iradjotelegraficzną, która się odbędzie w Madrycie.

P o s i e d z e n i e  k o m i s j i  l i t e w s k o - n i e m i e c k i e j ."Echo"/218/:Na ostatniem posiedzeniu mieszanej komisji litewsko-niemieckiej rozpatrywano 62 podania o opcję. Członkowie komisji niemieckiej domagali się przyznania obywatelstwa litewskiego nauczycielom niemieckim, którzy służyli w niemieckiej żandarmerji i policji kryminalnej. Wszystkie podania zostały załatwione w korzystnym dla Litwy sensie.

Na obszarze Kłajpedy będzie przeprowadzona rewizja paszportów dla stwierdzenia tożsamości osób z wątpliwem obywatelstwem.

## III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

### K r o n i k a .

P r o j e k t  u s t a w y  o  z m i a n i e  n a z w i s k ."Echo" /215/:Opracowany został projekt ustawy o zmianie nazwisk. Projekt zostanie wkrótce przekazany Gabinetowi Ministrów. Zgodnie z nowym projektem została znacznie ułatwiona procedura zmiany nazwisk, a jednocześnie zmniejszone z tego tytułu opłaty. Pragnący zmienić nazwisko winien złożyć podanie na ręce naczelnika powiatu z niezbędnemi danemi. Wtedy nazwisko zostanie zmienione.

P o w r ó t  p r o f .R o m e r a  d o  R a d y  S t a n u ."Echo" /215/:Jak podaje "Sekmadienis", prof.Römer, który niedawno ustąpił z Rady Stanu, powraca na to stanowisko jesienią r.b.

S p r a w a  p r a k t y k i  a d w o k a c k i e j  p r o f e s o r ó w  u n i w e r s y t e t u ."Echo"/215/:Znowu poruszona została sprawa zakazu profesorom uniwersytetu zajmowania się praktyką adwokacką. Zwłaszcza chodzi o profesorów adwokatów przysięgłych. Odnośny projekt ma wejść w życie w początkach bież.roku szkolnego.

P o ż y c z k a  d l a  m u z e u m  i m .W i t o l d a ."Echo" /215/:Komitet im.Witolda Wielkiego omawia sprawę pozyskania zagraniczą pożyczki w wys.1 milj.lt. Pożyczka ta przeznaczonaby była na zakończenie muzeum im.Witolda, które wskutek braku środków nie zostało jeszcze zakończone.

D r u k  n o w y c h  p a s z p o r t ó w ."Echo"/216/:M.S.Wewn.zamierza w r.b. wydrukować półtora milj.nowych paszportów, które będą wymienione za zwrotem starych.

S k a z a n i e  k s i ę d z a ."Echo"/216/; Ks.Daukszta, proboszcz parafji kuchciskiej skazany został przez uciańskiego sędziego Pokoju na półtora tys.lt.grzywny z zamianą na 3 mies.więzienia.

Z m n i e j s z e n i e  s i ę  n a p ł y w u  s t u d e n t ó w  d o  u n i w e r s y t e t u ."Echo"/216/: Mimo rychłego rozpoczęcia się roku szkolnego, wpłynęło do uniwersytetu zaledwie ok.100 podań, podczas, gdy w r.ub. złożono przeszło 600 podań.

D o k o ł a  a m n e s t j i ."Echo" /216/:W związku z bliskim dniem koronacji Witolda 8 września, spodziewana jest amnestja. Z wielu więzień napływają podania o łaskę. Jak komunikuje "Liet.Zinios" będzie również rozpatrzone podanie o łaskę b.premjera Petrulisa.

D e p o r t a c j a  k o m u n i s t ó w ."Echo"/216/:Z rozporządzenia komendanta m.Kowna aresztowani 1 sierpnia komuniści Gasiulis, Nowosielska i Grabauskas zostali deportowani z Kowna na przeciąg 6 miesięcy na prowincję.

D o k o ł a s p r a w y V o l d e m a r a s a o p r z y w ł a s z c z e n i e p i e n i ę d z y s k a r b o w y c h ."Rytas" /161/: Sprawa Voldemarasa, oskarżonego o przywłaszczenie koron duńskich wyznaczona została przez Trybunał Najwyższy na dzień 29 września.Akt oskarżenia został już doręczony. Jako świadkowie figurują w tej sprawie dawni i obecni politycy:M.Yczas, E.Galwanauskas, poseł litewski w Paryżu Klimas, poseł w Sztokholmie Sawicki i in. Obrońcami Voldemarasa są prof.Bielackin i adw.Kazlas. Skład sądu:prof.Krikszcziukajtis, Brazajtis i Staszkiewiczius.

S p r a w a w z m o c n i e n i a r a d j a k o w i e ń s k i e g o ."Rytas"/162/:Radjo kowieńskie jest jedyną bodaj instytucją, która tyle zdrowia i nerwów społeczeństwo litewskie kosztuje.Corocznie płaci społeczeństwo kilkadziesiąt tys.lt. na rzecz radja. Setki skarg szły do dyrekcji radja z żądaniem podniesienia programu i zaprzestania wprost żartów z cierpliwymi radjosłuchaczami. Program radjowy już jest znośny. Tem niemniej ujawniają się inne bolączki.Przedewszystkiem niepotrzebne są rozmaite chwilki, w które obfituje zwłaszcza program niedzielny. Pozatem wskutek różnych defektów technicznych radjo kilkakrotnie dziennie przerywa nadawanie. W związku z tem niektóry zniecierpliwieni radjosłuchacze przestali z radja korzystać. Dalej należy koniecznie wzmocnić radjostację, gdyż prowincja, zwłaszcza południowa i wschodnia zmuszona jest do słuchania radja warszawskiego lub też do niekorzystania wogóle z radja.

W a l n y z j a z d K a s C h o r y c h ."Echo"/218/:W końcu września r.b. odbędzie się walny wszechlitewski zjazd dyrektorów Kas Chorych.

S p r a w a z m n i e j s z e n i a p ł a c s a m o r z ą d o w y c h ."Dzień Kowieński: /180/: Departament Samorządowy zalecił samorządowi kowieńskiemu zmniejszenie płac pracownikom samorządowym. Burmistrz Graurogkas uważa jednak, że pensje nie powinne ulec redukcji. Zamiast zmniejszenia pensyj proponuje burmistrz zastosowanie względem urzędników ustawy o podatkach od zawodów.

## VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"L i e t u v o s A i d a s" o s t o s u n k a c h K o w n a z K ł a j p e d ą ."Liet.Aid."Nr.178 z 8.VIII.32 t.Art.p.t."Nasza Kłajpeda". Streszczenie:

W ostatnich dniach z całą niecierpliwością oczekują Litwini wiadomości z Hagi. Znawcy historji działalności Trybunału Haskiego twierdzą, że sprawa interpretacji statutu kłajpedzkiego jest z punktu widzenia jurydycznego największą i najciekawszą ze spraw, jakie dotychczas Trybunałowi Haskiemu wypadało rozstrzygać. Nie należy się przeto dziwić, że wyrok wciąż się odkłada.

Dziś niepodobna wiedzieć, jakiemi drogami zmierza się w Hadze do ostatecznego wyroku Trybunału. Na Trybunał Haski zawsze się Litwini zapatrywali bardzo poważnie. Zwłaszcza, że chodzi tu o bardzo poważną sprawę. Litwini muszą być przygotowani na wysłuchanie każdego wyroku haskiego, niezależnie od tego, czy będzie on dla nich więcej lub mniej przychylny. Żadnych apelacyj od wyroku tego niema. Zawsze się wypadnie wyrokiem tym liczyć. Wejdzie on nieuchronnie do statutu kłajpedzkiego.

Należałoby jednak poruszyć dziś jedną sprawę, a mian.:żywotne interesy częstokroć zależą nie od takich czy innych stosunków prawnych, lecz od dobrej woli kontrahentów. To szczególnie dałoby się odnieść do stanowiska Republiki Litewskiej względem autonomicznych praw obszaru kłajpedzkiego.

Stosunki między t.zw.Wielką Litwą a obszarem Kłajpedy winne się opierać na słusznem zrozumieniu interesów jednej i drugiej strony. i wogóle na lojalności względem Litewskiego Państwa. Nikt na Litwie nie myśli o obszarze Kłajpedy i jego ludności, jako o podbitym obcym kraju. Przeciwnie wszyscy Litwini są przekonani, że obszar ten zarówno pod względem geograficznym jak też pod względem pochodzenia większości ludności jest organicznie połączony z Litewskiem Państwem.Z takiego zrozumienia stosunków wypływać może polityka centralnego rzą-

du litewskiego w stosunku do autonomicznego obszaru Kłajpedy. Z tego też mogą kłajpedzianie zrozumieć, jak są traktowani w granicach wspólnego państwa i jakie mają względem tego państwa obowiązki.

W stosunkach centralnego rządu litewskiego z autonomicznemi organami obszaru Kłajpedy odgrywają niemałą rolę rozrachunki finansowe, ustalone przez art.35 statutu. W myśl wspomnianego artykułu centralny rząd litewski daje corocznie autonomicznym organom kłajpedzkim odpowiednią część swych dochodów z ceł, akcyz, monopolów i spożycia. Odnośny artykuł statutu przewiduje, że: "oznaczona w ten sposób część będzie mogła od czasu do czasu być rozważona przez rząd litewski w porozumieniu z miejscowemi organami terytorjum kłajpedzkiego". Samo życie wskazuje, że porozumienie co do takich finansowych rozrachunków musi się odbywać dość często.

Jeżeli wziąć dochody państwa z ceł, monopolów i akcyz, to się zauważy, że z powodu wielkiego zmniejszenia się handlu zagranicznego zmniejszył się również i import, a tem samem również i dochody z ceł. Statystyka w bież krytycznym roku wykazuje, że zmniejszyły się również dochody z monopolów i akcyz. W związku ze zmniejszeniem się ogólnych dochodów państwa, zmniejszyła się również siłą rzeczy część, która obszar Kłajpedy otrzymuje od centralnego rządu litewskiego. Jasną jest rzeczą, że należy się co do tego układać. Nie przesądzając sprawy, czy kłajpedzianie są ludźmi nieużytymi, trzeba jednak stwierdzić, że kwestje pieniężne są zwykle najbardziej drażliwe. Narady z powodu t.zw.rozrachunków finansowych nie są zbyt łatwe. W tej sprawie rząd litewski przed paru laty prosił nawet Ligę Narodów o eksperta finansowego. Na takiego eksperta upatrzony został członek sekcji ekonomiczno-finansowej sekretarjatu L.N. znany ekonomista szwedzki p.Jacobson, który w tych dniach bawił na Litwie.

Obszar Kłajpedy jest częścią Litwy. Jest to kraj litewski. Litwini go kochają i cenią, będąc zdecydowani uszanować jego kulturalne właściwości. Niezależnie od wyroku Trybunału Haskiego Litwini nie mogą zapominać, że wyrok tak czy inaczej nie będzie mógł zbytnio zmienić ani losu samego obszaru Kłajpedy, ani też stosunków Litwy z kłajpedzianami. W związku z tem Litwini powinni być przygotowani do spotkania tego wyroku chłodno i spokojnie. Litwini nie powinni się zbytnio cieszyć, o ile Trybunał Haski uzna poglądy litewskie na statut kłajpedzki za legalne i uzasadnione, a jednocześnie nie powinni się Litwini smucić, o ileby pod tym względem opinja Trybunału Haskiego różniła się od opinji rządu litewskiego. Zapamiętać należy tylko to, że Trybunał Haski jest Najwyższym Trybunałem Międzynarodowym, a jego członkowie są przeważnie niezależni.

## K r o n i k a .

W y r o k T r y b u n a ł H a s k i e g o w s p r a w i e K ł a j p e d y .Międzynarodowy Trybunał Rozjemczy 10 głosami przeciwko 5 wydał wyrok w sprawie kłajpedzkiej, uznając, że gubernator miał prawo składać z urzędu prezesa Dyrektorjatu w wypadkach, zagrażających naruszeniem suwerenności Litwy. Złożenie z urzędu prezesa Dyrektorjatu nie pociąga jednak za sobą ustąpienia pozostałych członków Dyrektorjatu.

Trybunał uznał, że usunięcie Boettchera było zgodne z prawem. Podobnie zgodne z prawem było utworzenie Dyrektorjatu przez Simaitisa. Natomiast sprzeczny z prawem, według Trybunału, był fakt rozwiązania sejmu, który odmówił zaufania Simaitisowi. W pierwszym punkcie motywów orzeczenie Trybunału podnosi prawo gubernatora do ochrony interesów litewskich.

T r u d n o ś c i w r o z r a c h u n k a c h f i n a n s o w y c h z K ł a j p e d ą ."Dzień Kow."/180/:Co rok powstają trudności w rozrachunkach finansowych z Kr.Kłajpedzkim.Rokowania w sprawie rozrachunków finansowych zawsze trwały długo nim dochodziło się do porozumienia.W ubiegłym roku wypłacił rząd litewski krajowi Kłajpedzkiemu 7,2 milj.lt. Obecnie trudności w rozrachunkach finansowych jeszcze bardziej wzrosną,skutkiem spadku dochodów z cła, akcyzy i monopolu. O ile wziąć pod rozwagę ten spadek, wówczas wypadnie kłajpedzianom otrzymać w tym roku zaledwie 4-5 milj.lt.

W sprawie rozrachunków finansowych przybył w ubiegłym tygodniu do Litwy rzeczoznawca L.N. p.Jacobson, który, na zaproszenie rządu litewskiego na zapoznać się z materjałem dotyczącym tej kwestji.